

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra lesnické a dřevařské ekonomiky

**Didaktické a ekonomické hodnocení
vzdělávání mládeže v oblasti myslivosti
na příkladu Libereckého kraje**

Bakalářská práce

Autor: Mgr. Kateřina Macounová

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Oliva, Ph.D.

2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Mgr. Kateřina Macounová

Hospodářská a správní služba v lesním hospodářství

Název práce

Didaktické a ekonomické hodnocení vzdělávání mládeže v oblasti myslivosti na příkladu Libereckého kraje

Název anglicky

Didactic and economic evaluation of the process Young peoples Education in the hunting area on exemple of the regoin Liberec

---

Cíle práce

Cílem práce je zhodnocení vzdělávání školní mládeže v oblasti myslivosti. Práce poskytne podrobnou informaci o rozsahu, organizaci a začlenění do organizačního systému české myslivosti, možnostech financování této činnosti a ekonomické zhodnocení činnosti dosavadní.

Metodika

1. Stručná rešerše historie mysliveckého vzdělávání
2. Hodnocen rozsahu a organizace mysl. vzdělávání mládeže v Libereckém kraji
3. Hodnocení formy vzdělávání, didaktických pomůcek a studijních materiálů
4. Dosavadní způsob financování této činnosti
- 5: Hodnocení možností financování z oblasti podpor a grantů
6. Návrh opatření pro rozvoj a zvýšení kvality

Doporučený rozsah práce

35 – 40 stran

Klíčová slova

vzdělávání mládeže, myslivost

Doporučené zdroje informací

Dosavadní propagační a studijní materiály, ekonomické podklady OMS Liberec
Feureisel, J.: Zelená čísla myslivosti, nakladatelství Druckvo 2010 156 str.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – FLD

Vedoucí práce

doc. Ing. Jiří Oliva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra lesnické a dřevařské ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2016

doc. Ing. Václav Kupčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 3. 2016

prof. Ing. Marek Turčáni, PhD.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Didaktické a ekonomické hodnocení vzdělávání mládeže v oblasti myslivosti na příkladu Libereckého kraje* vypracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Jiřího Olivy, Ph.D. a použila jsem jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že zveřejněním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

V Rovni dne 20. 4. 2016

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce doc. Ing. Jiřímu Olivovi, Ph.D. za neocenitelné rady, podnětné návrhy, připomínky a především za trpělivost, kterou mi při tvoření této práce poskytnul.

Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mě v mém snažení podporovali a pomáhali mi najít správnou cestu.

Děkuji své rodině za jejich podporu a pomoc a že mi pomohli stát se tím, kým jsem.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje tématu vzdělávání mládeže v myslivosti v Libereckém kraji.

Cílem bylo vytvořit stručnou rešerši mysliveckého vzdělávání v ČR. Práce se dále zabývá zhodnocením rozsahu a organizace mysliveckého vzdělávání mládeže v tomto kraji, především mysliveckými kroužky, dalšími akcemi se zaměřením na myslivost a z části na lesní pedagogiku a ekologickou a environmentální výchovu.

Ve formách vzdělávání, didaktických pomůckách a studijních materiálech jsou prozkoumány možnosti tohoto vzdělávání, rozebrány využitelné didaktické prostředky a možné studijní materiály.

V další části práce jsou zhodnoceny dosavadní možnosti financování této činnosti, samostatnou kapitolou je financování z oblasti podpor a grantů Libereckého kraje.

Nakonec jsou navržena opatření pro rozvoj a zvýšení kvality mysliveckého vzdělávání v Libereckém kraji.

Klíčová slova: vzdělávání mládeže, myslivost, myslivecké kroužky, didaktické prostředky, dotace

Abstract

This bachelor thesis deals with the education of youth in gamekeeping in the Liberec region.

The aim was to create a brief research about gamekeepers' education in the Czech Republic. The thesis discusses the evaluation of the range and organization of gamekeepers' education in this region, especially groups of youth in gamekeeping, other campaigns focusing on gamekeeping. There is a part of forest education and ecological and environmental education.

In the forms of education, educational aids and studying materials the thesis analyses possibilities of this education, examples of usable educational aids and existing learning literature.

The next part of the thesis contains an economic evaluation of this activity, a separate chapter is about support and grants from the Liberec region.

Finally, there are suggested development measures to increase the quality of education in gamekeeping in the Liberec region.

Key words: education of youth, gamekeeping, groups of youth in gamekeeping, educational aids, support and grants

Obsah

1	ÚVOD.....	10
2	CÍLE PRÁCE.....	12
3	ROZBOR PROBLEMATIKY A METODIKA.....	13
3.1	Historie práce a vzdělávání mládeže v myslivosti	13
3.1.1	Historie školství do období 20. let 20. století.....	13
3.1.2	Období 20. let 20. století až do roku 1989	14
3.1.3	Vývoj po roce 1989	16
3.2	Rozsah a organizace mysliveckého vzdělávání mládeže v Libereckém kraji	17
3.2.1	Kroužky se zaměřením na myslivost	17
3.2.2	Akce se zaměřením na myslivost	18
3.2.3	Lesní pedagogika, ekologická a environmentální výchova .	20
3.3	Hodnocení formy vzdělávání, didaktických pomůcek a studijních materiálů	21
3.3.1	Formy vzdělávání	21
3.3.2	Didaktické prostředky.....	21
3.3.3	Studijní materiály	23
3.4	Dosavadní způsob financování této činnosti	27
3.4.1	Vlastní financování	28
3.4.2	Granty a dotace	29
3.4.3	Ostatní podpora	30
3.5	Hodnocení možností financování z oblasti podpor a grantů Libereckého kraje.....	31
3.5.1	Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství 2015.....	31
3.5.2	Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství 2016.....	34
3.6	Návrh opatření pro rozvoj a zvýšení kvality.....	35
4	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE	37
5	ZÁVĚR	40
6	SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ	42

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled obou žádostí mysliveckých kroužků za rok 2015 33

Seznam obrázků

Obrázek 1: Dětské brožury myslivecké pedagogiky..... 25

1 ÚVOD

Myslivost jako nehmotné kulturní dědictví ČR, zcela přesně nazváno „Myslivost – plánovitě trvale udržitelné obhospodařování zvěře a jejího prostředí jako přirozená součást života na venkově“ byla v roce 2011 zařazena na „Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky“.¹ Jako taková je myslivost specifikem především naší české kultury sahající daleko do minulosti, má poměrně bohatou historii a tradice.

Neodmyslitelnou součástí myslivosti je vzdělávání, ať už tím jsou myšleny zkoušky pro uchazeče o lovecký lístek, pro myslivecké hospodáře nebo vyšší odborné zkoušky z myslivosti či zkouška z myslivosti na střední, vyšší odborné či vysoké škole, kde je myslivost povinným vyučovacím předmětem.²

Jak se můžeme v mnohé literatuře dočíst, vzdělávání je proces osvojování znalostí, dovedností a postojů. Je to nikdy nekončící proces učení, získáváním vědomostí, poznatků. Tento proces pomáhá rozvíjet individualitu člověka, zlepšovat jeho vlastní zkušenosti, logické myšlení. Vzděláváním se člověk stává kulturnějším člověkem, vytváří si lepší porozumění pro kulturu, ve které žije, ale snáze pochopí i odlišné kultury.³

Součástí vzdělávání v myslivosti by však mělo být i vzdělávání mládeže, kterou jsou myšleny děti od nejútlejšího věku až do dospělosti, protože jak se říká, děti jsou naší budoucností.

---

1 NÁRODNÍ ÚSTAV LIDOVÉ KULTURY. *NÚLK: Národní seznam: Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky* [online]. Strážnice: NÚLK © 2008-02-12 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=448>

2 Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti. In: *Sbírka zákonů*. 27.11.2001. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2001-449-viceoblasti.html, §35, §47

3 SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2007. 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7, s.27

Téma této bakalářské práce bylo zvoleno na základě aktuálnosti tohoto tématu a i vzhledem k množícím se negativním postojům laické veřejnosti na myslivost jako takovou. V dnešní době jsou hlavními komunikačními kanály, médii jako internet (prostřednictvím sociálních sítí), televizí a rádií lidem, kteří se myslivostí nezabývají, podsouvány především negativní zprávy-senzace. Už ale málokdo, ze zástupců těchto médií, dokáže vyzdvihnout i pozitivní činnosti, které tvoří podstatnou součást myslivosti.

My jako myslivci máme možnost tyto skutečnosti ovlivnit tím, že se budeme snažit tato, někdy i nepodložená nebo zkreslená, tvrzení uvádět na pravou míru a v širokém spektru celého našeho obyvatelstva se budeme snažit o osvětu. Zdá se snazší začít u těch nejmenších – našich dětí, neboť dle různých filosofů (např. Johna Locka) je dítě na svět přivedeno jako „*tabula rasa*“ nepopsaná, čistá deska, což znamená, že jeho mysl je zcela čistá, ničím neovlivněná.⁴ Různými výzkumy bylo potvrzeno, že u dětí dochází k širším uchopením a pochopením dané skutečnosti, která je u dospělých ovlivněna právě médii. Je proto zapotřebí začít šířit vzdělání a osvětu už v dětském věku, i to nám, myslivcům, může být nápomocno při snahách o změnu pohledu celé veřejnosti na myslivce a myslivost jako takovou.

---

4 HARVÁNKOVÁ, Pavla. *Tabula rasa v dějinách filozofie*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/145796/pedf_b/Tabula_rasa_v_dejinach_filozofie.pdf

2 CÍLE PRÁCE

Cílem této práce je vytvořit stručnou rešerši historie mysliveckého vzdělávání, zhodnotit rozsah a organizaci mysliveckého vzdělávání mládeže v Libereckém kraji. Dále vyhodnotit formy vzdělávání, didaktických pomůcek a studijních materiálů.

Nedílnou součástí vzdělávání je i otázka financí, proto budou zhodnoceny dosavadní způsoby financování této činnosti a budou hodnoceny možnosti financování z oblasti podpor a grantů.

Na závěr bude navrženo opatření pro rozvoj a zvýšení kvality vzdělávání mládeže v oblasti myslivosti v Libereckém kraji.

3 ROZBOR PROBLEMATIKY A METODIKA

3.1 Historie práce a vzdělávání mládeže v myslivosti

3.1.1 Historie školství do období 20. let 20. století

„První záznamy o vyučených myslivcích pocházejí z roku 1542. Výuční doba byla obvykle tříletá, učeň obdržel mysliveckou uniformu a list fedrovní neboli pascentl (sněmovní usnesení z roku 1656), podle nynější terminologie zbrojní průkaz.

Podle vyučení se 18. století myslivci dělili na tyto specialisty: myslivec – jelenář, parforsní myslivec, polní (ptačí) myslivce, bažantník a sokolník.⁵

Jak lze doložit, první česky psaná myslivecká literatura je u nás spjata až s 19. stoletím, což je částečně spjata se vznikem lesnických škol na našem území.⁶

Za všechny školy stojí zajisté za zmínku Střední lesnická škola v Hranicích, která svým historickým vývojem navazuje na původní Spolkovou lesnickou školu na zámku v Úsově založenou v roce 1852. Další významnou školou je Vyšší odborná škola lesnická a Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga v Písku, která byla původně zřízena v roce 1855. Mezi školy, které mají stále velmi dobrý ohlas je i Česká lesnická akademie Trutnov – střední škola a vyšší odborná škola, jejímž historickým předchůdcem byla původně škola založená v roce 1855 v Bělé pod Bezdězem.⁷

---

5 VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích*. 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7, s. 108

6 BEJČEK, František et al. *Penzum znalostí z myslivosti: pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek, pro soudobé myslivce i lovce, pro sokolníky, kynology, střílce, přátele myslivosti, pro milovníky přírody, ochránce zvířat a životního prostředí*. 10. vyd. Praha: Druckvo s.r.o., 2009. 847 s. ISBN 978-80-904056-9-1, s. 35-36

7 VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích*. 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7, s. 108 - 111

3.1.2 Období 20. let 20. století až do roku 1989

V roce 1923 došlo ke vzniku celostátní organizace Československé myslivecké jednoty (ČMSJ), která se přes různá pojmenování zachovala až do dnešní doby jako Českomoravská myslivecká jednota (ČMMJ). O založení této organizace se zasloužili nejvíce J.B. Martin, K. Podhajský a J. Žalman.⁸

I v tomto období fungovaly v předchozí podkapitole zmíněné střední školy, i další mnou neuvedené. K významným změnám došlo i ve vzdělání v myslivosti ohledně vysokých škol.

Obor Lesní inženýrství byl původně zřízen v roce 1918 na ČVUT v Praze, kde se myslivost vyučovala jako povinný předmět mezi roky 1923 až 1964 s přestávkou v letech 1940–1945. V roce 1964 bylo studium z politických důvodů uzavřeno. K obnovení došlo v roce 1990. V roce 2007 došlo k přejmenování na Fakultu lesnickou a dřevařskou, která je součástí České zemědělské univerzity v Praze.⁹

K otevření lesnického oboru došlo také na Mendelově univerzitě v Brně (dříve Vysoká škola zemědělská v Brně), která byla založena v roce 1919. V průběhu 2. poloviny 20. století si škola prošla reorganizacemi a přejmenováními, až se její název ustálil na Mendelovu univerzitu v roce 2010. Myslivost jako předmět je přednášena i na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně (původně Vysoká škola zvěrolékařská), která vznikla v roce 1918 a na které stále probíhá výuka dle plánů, které fungují už od 19. století.¹⁰

V období od 20. až téměř do konce 40. let vznikaly osvětové filmy o zvěři a myslivosti, které sloužily zejména k výuce, propagaci a osvětě.

---

8 ČERVENÝ, Jaroslav et al. *Myslivost: Ottova encyklopedie*. 2. upr. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o., 2013. 591 s. ISBN 978-80-7360-895-8, s. 54

9 VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích*. 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7, s. 108 – 111

10 VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích*. 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7, s. 108 – 111

I díky těmto aktivitám a snahám byla získávána mládež k práci pro myslivost.¹¹

Za důležitý rok z hlediska práva v myslivosti se dá považovat rok 1941, kdy byly poprvé na našem území uzákoněny myslivecké zkoušky jako podmínka pro vydání loveckého lístku.¹²

Zejména v 50. letech došlo ke změnám a tzv. „zlidovění myslivosti“, kdy komunistický režim toto využíval jako svou prodlouženou ruku. Byly zakládány nejrůznější kroužky, kluby, domy dětí a mládeže, vše za účelem získávání loajality k režimu a zapojení se do tehdejší společnosti. Kromě toho byly zaváděny nejrůznější soutěže (např. „Soutěž tvořivosti mládeže“) a další akce, z jejichž výtěžků pak byly pořizovány různé materiály právě třeba pro aktivity s dětmi.¹³

V roce 1959 byla poprvé uvedena celostátní propagační akce „Červen – měsíc myslivosti“, jejíž každoroční konání se udrželo až do dnešní doby a kterou čím dál tím více mysliveckých spolků využívá k propagaci myslivosti ve svém blízkém okolí.

I v dalších desetiletích nebylo zapomínáno na práci s mládeží, každoročně se pořádaly různé soutěže, osvětové akce aj. Od roku 1970 ČMMJ každý rok pravidelně vyhlašuje soutěž „Zlatá srnčí trofej“. Výsledkem práce s mládeží bylo, že v roce 1983 byla ČR udělena zlatá medaile CIC – Mezinárodní myslivecké rady pro myslivost a ochranu zvěře právě za propracovaný systém výchovy dětí a mládeže.¹⁴

---

11 SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Historie práce s mládeží, aneb navažme na vše dobré, ale poučme se z chyby!* In: *Zapřírodou.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zaprirodou.cz/Horizontalni-menu/Mladez-u-CMMJ.aspx>

12 HROMAS, Josef et al. *Myslivost*. 1. vyd. Písek: Matice lesnická s.r.o., 2008. 559 s. ISBN 978-80-86271-00-2, s. 48

13 SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Historie práce s mládeží, aneb navažme na vše dobré, ale poučme se z chyby!* In: *Zapřírodou.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zaprirodou.cz/Horizontalni-menu/Mladez-u-CMMJ.aspx>

14 MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Myslivost v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/414786/Myslivost_cr_2015_A_11082015.pdf

3.1.3 Vývoj po roce 1989

Politickými událostmi v roce 1989 byl velmi znatelně ovlivněn i vývoj práce s mládeží. Vzhledem k dramatickým změnám ve společnosti došlo i k velkým změnám v myslivosti.

Především v letech hned po roce 1989 došlo k dramatickému propadu počtu fungujících kroužků a s tím spojené i účasti na mnohých akcích, ze kterých zmiňme například právě „Zlatou srnčí trofej“.¹⁵ Tento úbytek však lze vysvětlit i tím, že za předchozího režimu bylo žádoucí, aby se každé dítě zúčastňovalo nějakého kroužku. Prakticky byla jejich účast někdy vynucená, stejně jako tomu bylo u některých vedoucích těchto kroužků. S novým režimem a rozvolněním a koncem „diktatury shora“, došlo k „oddělení zrna od plev“ a u této činnosti zůstali ti, kteří o myslivost a vedení těchto kroužků měli skutečný zájem.¹⁶

I ve školství došlo k určitým změnám. Kromě výše zmíněných vysokých škol zabývajících se výukou myslivosti, přibyla ještě Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.¹⁷

Na území Libereckého kraje došlo k nejvýznamnější změně nejspíš v roce 2007, kdy vznikla Střední škola hospodářská a lesnická ve Frýdlantu sloučením Střední školy hospodářské ve Frýdlantu a Střední školy lesnické v Hejnicích. Za uvedení zde stojí i Střední lesnická škola a Střední odborná škola Šluknov, která sídlí v sousedním Ústeckém kraji.

---

15 SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivci a veřejnost – jak dnes (ne)pracujeme s mládeží II*. In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-\(ne\)pracujeme-s-mladezi](http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-(ne)pracujeme-s-mladezi)

16 SMUTNÝ, Petr. *Vztah veřejnosti k myslivosti a možnosti jeho ovlivnění se zaměřením na mladou generaci*. Brno, 2009. Diplomová práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav ochrany lesů a myslivosti. Dostupné z: <https://is.mendelu.cz/lide/clovek.pl?id=12769;zalozka=7;studium=30607;zp=21104>

17 VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích*. 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7, s. 108 – 111

3.2 Rozsah a organizace mysliveckého vzdělávání mládeže v Libereckém kraji

3.2.1 Kroužky se zaměřením na myslivost

Liberecký kraj je katastrálně rozdělen na 4 okresy – Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. V každém z okresů je sídlo příslušného okresního mysliveckého spolku (OMS). Podle dostupných informací není v Libereckém kraji ucelená databáze všech mysliveckých kroužků, které na jeho území působí.¹⁸ Ze zjištěných skutečností však vyplývá, že v roce 2016 v okrese Česká Lípa není aktivní žádný myslivecký kroužek¹⁹, v okrese Jablonec nad Nisou funguje kroužek „Mladí přátelé přírody a myslivosti“ přímo pod záštitou OMS Jablonec n. Nis.²⁰ V okrese Semily není znám žádný fungující myslivecký kroužek. Podle dostupných informací v okrese Liberec funguje 5 kroužků, z toho je kroužek „Zálesák“ pod patronací Honebního společenstva Raspenava, kroužek „Mladí myslivci MS Osečná – Kotel“ funguje, jak už název napovídá, pod Mysliveckým spolkem MS Osečná – Kotel. Kroužek „Smědáček Višňová“ v dnešní době spolupracuje se Základní školou, Základní uměleckou a Mateřskou školou ve Frýdlantu a kroužek (oddíl) „Zbojníci Osečná“ je členem Českého svazu ochránců přírody.²¹

Zpravidla se všechny tyto kroužky konají jednou týdně na zhruba jeden a půl až dvě hodiny. V této době buď vyráží děti se svými vedoucími do terénu, kde získávají praktické zkušenosti a učí se orientovat v přírodě, nebo mají zařízen náhradní program, např. vyhledávají informace na internetu, učí se poznávat zvuky zvěře, na kterou v terénu běžně nenarazí či jiné druhy zvířat, které se v přírodě vyskytují. Celkově se vedoucí těchto kroužků snaží, aby se děti naučily poznávat okolní přírodu

---

18 WUDYOVÁ Zuzana. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-23].

19 ŠVARC, Jaroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

20 WAGLEROVÁ, Ilona. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

21 MUŽÁK, Petr. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-04].

všemi svými smysly a aby uměly získávat a správně využívat veškeré dostupné informace o fauně a flóře, jejichž součástí myslivost zajisté je.

3.2.2 Akce se zaměřením na myslivost

Kromě pravidelně se konajících schůzek kroužků se v různých částech Libereckého kraje uskutečňují různé jednorázové akce jako jsou dětské myslivecké či lesnické dny určené jak pro děti, tak i jejich rodiče, dny otevřených dveří různých spolků a další akce s mysliveckou tematikou. Dalšími možnostmi jsou například letní dětské tábory, které se mohou zaměřovat na témata související s myslivostí.

Jedním z letních dětských táborů, který se koná pravidelně každý rok, je (v roce 2016 už po osmnácté) Letní dětský tábor pořádaný Mysliveckým spolkem (dříve sdružením) Hlubočice z Pěncína a Mysliveckým spolkem Jizera – Svijany ze Svijanského Újezda. Tento tábor je určený pro cílovou skupinu dětí od 1. do 9. třídy základní školy. Cílem a posláním tohoto tábora je vést děti ke kladnému vztahu k přírodě a její ochraně, k ekologii a životnímu prostředí. Součástí těchto cílů je i vysvětlit dětem vztahy těchto oblastí s myslivostí, přiblížit dětem základy a historii myslivosti. Součástí programu tábora jsou proto celodenní poznávací výlety (např. do ZOO Dvůr Králové, obory Žehušice, ZOO Chleby), besedy se členy CHKO Český ráj, se včelaři a chovateli jiných druhů zvířat (např. hadů) a především se členy pořádajících spolků, kteří dětem předávají své poznatky, často i s praktickou ukázkou, přibližují myslivost jako takovou (např. tematické besedy o myslivecké kynologii s ukázkou loveckých psů, o sokolnictví aj.).²²

K organizaci tábora je zapotřebí zmínit, že se první ročníky tábora konaly pro kapacitu 30 dětí. Vlivem rostoucí popularity a oblíbenosti však kapacita rostla a současnou maximální kapacitou je počet 60 dětí, který již navýšit nelze. Z důvodu zvýšení kapacity tábora došlo také ke změně místa pořádání. Zatímco se prvních 14 táborů konalo v prostředí

---

22 TOMÁŠEK, Miroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

mysliveckého statku Mysliveckého spolku Bílá v Luhově, bylo nutné hledat ubytovací zařízení s lépe vyhovující kapacitou, a tak se tento tábor koná od roku 2012 v rekreačním zařízení TJ Sokol Turnov v Pleskotech (v oblasti Českého ráje).²³

Jak už bylo zmíněno, tábor zaštiťují jako pořadající organizace dva myslivecké spolky. Realizačním týmem, který se skládá z hlavního táborového vedoucího, vedoucích jednotlivých oddílů, jejich praktikantů a vedoucí kuchyně, jsou nadšenci, kteří zcela bez honoráře a v době své vlastní dovolené toto organizují. Jak říkají, jejich největší odměnou jsou spokojené a nadšené děti a stálý, spíše vzrůstající zájem o tábor jako takový.²⁴

Z ostatních akcí byly zmíněny různé soutěže pro mládež. Tou hlavní v myslivosti bývá tradičně soutěž Zlatá srnčí trofej. Tu pořádá každý OMS na své vlastní náklady, většinou tuto akci zařizují a svou prací zaštiťují členové kulturních komisí při jednotlivých OMSech a také ostatní dobrovolníci, např. ze zástupců vedoucích kroužků a myslivců, kde se zrovna místně okresní kolo této soutěže uskutečňuje. I tam, kde došlo v minulosti k přerušování pořádání této soutěže, dochází k obnovení a celkově se zlepšují podmínky pro konání této soutěže.

Z ostatních soutěží, které se stejně jako Zlatá srnčí trofej konají po celé České republice, jistě stojí za zmínku výtvarná soutěž „Mé toulky za zvěří“, vědomostní soutěž „Příroda kolem nás“, ve které došlo v roce 2015 k přeměně z korespondenční formy na elektronickou.²⁵

V Libereckém kraji dále probíhají i soutěže s přírodovědnou tematikou, kterých se mohou mladí myslivci zúčastnit. V letošním roce (2016) například proběhne již „19. ročník výtvarné soutěže k Mezinárodnímu dni zvířat“, soutěž „Zlatý list“, která je přírodovědně-

---

23 TOMÁŠEK, Miroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

24 TOMÁŠEK, Miroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

25 ČESKOMORAVSKÁ MYSLIVECKÁ JEDNOTA, z. s. *Příroda kolem nás* In: *cmmj.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmmj.cz/Mladez/PRIRODA-KOLEM-NAS.aspx>

ekologickou soutěží pořádanou Českým svazem ochránců přírody či „lesnická olympiáda“ pro dvou až tříčlenná družstva ve věku 13 až 20 let, kteří se v případě úspěchu mají možnost probjovat přes kola regionální a národní (v letošním roce se národní kolo uskuteční na ČZU v Praze) až na kolo s mezinárodní účastí.²⁶

3.2.3 Lesní pedagogika, ekologická a environmentální výchova

Lesní pedagogika je směr, který se především v posledních letech neustále rozvíjí, a na rozdíl od myslivosti má velmi pozitivní ohlasy. V České republice se ideje lesní pedagogiky začaly rozšiřovat počátkem 90. let 20. století, kdy se jednotliví učitelé inspirovali lesní pedagogikou z německy mluvících zemí (Waldpädagogik). Programy lesní pedagogiky si zakládají na budování pozitivního přístupu dětí k lesu a k myslivosti či zvěři (pak též mluvíme o Wildpädagogik – myslivecké – zvěřní pedagogice). Základem jsou různé hry, které se zaměřují např. na rozvoj smyslového vnímání, děti se vlastně učí zábavnými formami a i díky tomu se snaží pochopit vztahové souvislosti v přírodě.²⁷

Liberecký kraj, který má velmi dobře propracovanou webovou propagaci lesní pedagogiky, se ve spolupráci s krajským ředitelstvím Lesů ČR snaží o rozšiřování lesní pedagogiky. Nejčastější formou výuky lesní pedagogiky bývají celodenní vycházky s naučně zábavným programem, a to jak pro děti ze základních škol, tak i ze škol mateřských. Velkou výhodou, kterou ocení především učitelé, je možnost domluvit se cíleně na tématu této vycházky podle potřeb. Součástí výuky lesní pedagogiky jsou i odborné besedy, výukové pomůcky. Děti též mohou využívat různé

---

26 EKOVÝCHOVA LIBERECKÉHO KRAJE. *Školy a pedagogové: Soutěže* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ekovychovalk.cz/redakce/index.php?clanek=99677&xuser=&lanG=cs&slozka=98030>

27 SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivecká osvěta u veřejnosti: kdo to bude dělat a kdo platit?* In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Myslivecka-osveta-u-verejnosti--kdo-to-bude-delat->

naučné stezky, jednou z nejnovějších je naučná stezka v přilehlém okolí zámku Sychrov – Lesní putování s Kamilem Rohanem.²⁸

Ekologická a environmentální výchova je v současnosti asi nejskloňovanějším a nejvyužívanějším pojmem i ve školství. S rozvíjejícími se koncepcemi a především vytvořením Rámcových vzdělávacích programů škol, kdy se mnohé zapojují do projektů na třídění odpadů, všeobecně známých úklidových akcí jako je např. Den Země či Uklidme Česko, dochází k postupnému přerodu i v myslích našich dětí – budoucích generací, a to už od mateřské školky.

3.3 Hodnocení formy vzdělávání, didaktických pomůcek a studijních materiálů

3.3.1 Formy vzdělávání

Nejčastější a asi i nejpraktičtější formou vzdělávání mládeže v myslivosti jsou myslivecké kroužky. I ostatní kroužky, které jsou zaměřené na ekologickou a environmentální výchovu, by mohly být vhodné pro výuku myslivosti, resp. by se do programu těchto kroužků základy myslivosti u nás daly zařadit.

Není předmětem ani cílem této práce hodnotit a zaměřovat se na zkoušky pro uchazeče o lovecký lístek, častěji známé spíše jako zkoušky z myslivosti, přestože by se v některých ohledech částečně daly zařadit i do vzdělávání mládeže v myslivosti. Lze však poukázat na to, že tyto zkoušky ke vzdělávání mládeže mohou přispět (pokud se zaměříme i na mládež starší).

3.3.2 Didaktické prostředky

Pojem didaktické prostředky je vlastně nadřazeným pojmem, který označuje veškeré materiální předměty sloužící k zajištění, podmínění

---

28 EKOVÝCHOVA LIBERECKÉHO KRAJE. *Školy a pedagogové. Lesní pedagogika* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ekovychovalk.cz/cs/skoly-a-pedagogove/lesni-pedagogika/>

a zefektivnění průběhu procesu vyučování, resp. učení. Obecně lze tyto prostředky rozlišit do několika kategorií: skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky), modely (statistické a dynamické), zobrazení (obrazy a symbolická zobrazení; statistická projekce – diaprojekce, epiprojekce, zpětná projekce; dynamická projekce – film, televize, video). Dále do těchto kategorií spadají zvukové pomůcky (hudební nástroje, gramofonové desky, magnetofonové pásky), dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo), literární pomůcky (učebnice, příručky, atlasy, texty) a programy pro vyučovací automaty a pro počítače.²⁹

Z hlediska myslivosti se můžeme těmito kategoriemi také řídit. Jako skutečné předměty pro výuku dětí mohou být nejrůznější trofeje ulovené zvěře – na těch může zkušený vedoucí-myslivec ukázat dětem rozdíly např. ve věku, vysvětlit, co znamená průběrný lov. Z flóry do těchto předmětů budou spadat např. šišky různých jehličnatých stromů, jakožto i např. výhony jehličnatých a listnatých stromů, plody a semena těchto stromů. Dají se sem zařadit i minerály, které se v závislosti na oblasti stejně jako předchozí zmíněné předměty dají z přírody získat.

Mezi modely bychom mohli zařadit i modely vytvořené samotnými dětmi (u těch nejmenších pravděpodobně s pomocí dospělé osoby) jako jsou např. modely krmných a pozorovacích zařízení, které jsou v myslivosti využívány – posedy či kazatelny, různé typy krmelců a dalších příkrmovacích zařízení.³⁰

Ze zobrazení se k výuce myslivosti dá využít promítání filmů a dokumentů s mysliveckou tematikou (např. Tisíc let české myslivosti) a další přírodovědné dokumenty.

---

29 SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2007. 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

30 BEJČEK, František et al. *Penzum znalostí z myslivosti: pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek, pro soudobé myslivce i lovce, pro sokolníky, kynology, střelce, přátele myslivosti, pro milovníky přírody, ochránce zvířat a životního prostředí*. 10. vyd. Praha: Druckvo s.r.o., 2009. 847 s. ISBN 978-80-904056-9-1, s. 234 - 244

Ze zvukových pomůcek velmi dobře poslouží vábničky všeho druhu, děti se mohou seznámit i s nástroji jako je třeba borlice či lesní roh. V případě talentovaného dítěte, které má i o hudbu zájem, lze uvažovat o podpoře individuální výuky na hudební nástroj. Velmi často se dají využívat i magnetofonové pásky, na kterých má vedoucí nahrané různé zvuky a děti pak např. formou hry poznávají, co který zvuk je.

Do dotykových pomůcek lze zařadit i předměty, které děti poznávají hmatem (např. mají zavázané oči), což napomáhá k rozvíjení ostatních smyslů – především hmatu.

Literárním pomůckám se bakalářská práce věnuje v podkapitole 3.3.3 Studijní materiály.

Vzhledem k rozvíjejícím se moderním technologiím jako jsou počítače, mobilní telefony a další, lze v kroužku využívat i tato zařízení. Primárně by měla sloužit dětem (a jejich vedoucím) k získávání informací, vědomostí a poznatků, které budou jejich vědění rozšiřovat a posouvat jejich osobní rozvoj.

3.3.3 Studijní materiály

Do studijních materiálů je možné zařadit veškerou dostupnou literaturu, která se myslivosti týká. Jsou tím myšleny jak učebnice encyklopedické jako je např. „Ottova encyklopedie myslivosti“ od Jaroslava Červeného a kolektivu, tak ostatní. Za všechny zmiňme „Penzum znalostí z myslivosti“, „Myslivost“ od Josefa Hromase a kolektivu a další.

Mezi zajímavě zpracovanou encyklopedií, která by byla využitelná pro děti, je 2. díl encyklopedické řady „Co, jak a proč?“, který se nazývá „Počasí, myslivost, škůdci“ od Vladimíra Hůny. Ten ve více než 600 otázkách odpovídá na různé myslivecké pojmy z mysliveckých tradic a historie, péče o zvěř, biologie zvěře i dalších oblastí myslivosti. Jako pár příkladů za všechny stojí uvést otázky: „*Jak nazývá myslivost hlasy zvěře?*“, „*Co je halali?*“, „*Co je myškování?*“, „*Proč zvěř shazuje parohy?*“,

„Co je páráček?“ a další.³¹ Určitě alespoň některé z pojmů, které jsou uvedené v této publikaci by jistě děti zaujaly a ty by své nově nabyté znalosti dále mohly uplatnit (např. v soutěži „Zlatá srnčí trofej“).

Jako odborné nakladatelství v oblasti odborné myslivecké literatury a beletrie u nás působí Myslivost, s. r. o., která zároveň vydává stejnojmenný časopis.³² Z dalších časopisů věnující se myslivosti je to např. Svět myslivosti.

Z ostatní dostupné literatury stojí jistě za zmínku knihy „Myslivecká mluva“ od autorů Jaromíra Kovaříka a Ctirada Rakušana, „Chov a lov zvěře“ od Ctirada Rakušana, Roberta Wolfa a Zdeňka Koláře.

Bohužel všechny dosud zmíněné knihy (a časopisy) nejsou přímo určené dětem, ale široké veřejnosti, ať myslivecké či nemyslivecké.

Z dostupné literatury vytvořené přímo pro děti v mysliveckých kroužcích (a jejich vedoucí) je zatím nepřekonaný „Zápisník pro mladé přátele myslivosti a ochrany přírody“. Tento zápisník pod záštitou OMS Benešov vytvořili autoři Zdeněk Kůta a Jaroslav Vaníček. Je členěn do činností v jednotlivých měsících a přibližuje dětem dění v přírodě a práci myslivců v honitbách v průběhu celého roku. Lze získat stažením z odkazu <http://www.cmmj.cz/Mladez/Zapisnik-pro-mlade-myslivce-a-ochrance-prirody.aspx> nebo je v možné jej v papírové podobě zaslat za uhrazení poštovného (jinak není prodejní) registrovaným mysliveckým kroužkům.³³

---

31 HŮNA, Vladimír. *Počasí, myslivost, škůdci: Co, jak a proč?* 2. díl. 1. vyd. Praha: Petrklíč s.r.o., 2000. 214 s. ISBN 80-7229-038-X.

32 FEUEREISEL, Josef. *Zelená čísla o ekonomice v současné české myslivosti: co stojí myslivost v České republice.* 1. vyd. Praha: Druckvo spol. s.r.o., 2010. 155 s. Myslivost pro praxi. ISBN 978-80-904417-6-7.

33 SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivci a veřejnost – jak dnes (ne)pracujeme s mládeží* In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-\(ne\)pracujeme-s-mladezi](http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-(ne)pracujeme-s-mladezi)

V posledním roce (2015) vyšly brožury zabývající se mysliveckou pedagogikou pod záštitou Českomoravské myslivecké jednoty Dětská encyklopedie myslivosti: „Naše zvěř“ a „Poznáváme zvířátka s jezevcem Bédou“ (viz Obrázek 1).

Obrázek 1: Dětské brožury myslivecké pedagogiky³⁴

Pro vzdělávání dětí se však hodí i publikace zaměřené na ekologickou a environmentální výchovu. V tomto ohledu je velmi zajímavě zpracovaná „Ekologická výchova nejmenších a malých: Projekty, Námětník“ od Zdeny Čížkové, která v části Námětník obsahuje různé říkanky, didaktické hry. Část Projekty je rozdělena na projekty celoroční pro seznamování dětí s přírodou a na projekty zaměřené na ekologickou výchovu dětí v mateřské školce, které obsahují náměty pro les, louku, paseku, stráž či polní cestu. Vhodně zde přibližuje možné náměty, nicméně i dále konstatuje, že se prakticky nejedná o uzavřená témata,

34 ČESKOMORAVSKÁ MYSLIVECKÁ JEDNOTA, z. s. *Myslivecká pedagogika ČMMJ*. In: *cmmj.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmmj.cz/Mladez/Myslivecka-pedagogika-CMMJ.aspx>

kteřá mohou být zprostředkována nejen nejmenším dětem, ale část těchto pokusů mohou zrealizovat i starší děti samy.³⁵

Další zajímavou literaturou, která byla vybrána k představení jako i vhodná literatura pro využití v mysliveckých kroužcích je „Škola v přírodě hrou“ od Kateřiny Zouharové. Tato kniha je rozdělena podle věku dětí, resp. podle ročníků prvního stupně základní školy. Obsahuje jak hry logické, tak pohybové. Kniha byla vybrána především proto, že častým místem pro organizaci her je buď les nebo louka, při různých zde popsaných aktivitách jsou využívány přírodní materiály nebo se dají využít zdánlivě odpadové materiály jako jsou např. víčka od PET lahví.³⁶

Neméně zajímavou publikací je „Environmentální výchova v mateřské škole“ od Elišky Leblové. Ta se v první části knihy snaží především vysvětlit zásady a cíle environmentální výchovy už od mateřské školy. V další části kniha obsahuje náměty na práci s dětmi rozdělené podle ročního období. Namátkově vybrané mají k myslivosti nejbližší náměty jako „Vánoce u krmelce“, „Maminky a mláděťka“, „Zajíčci a králíci“, „Kolouškové a srnčata“ či „Na mravenčí pasece“.

Bezesporu zajímavým materiálem je od Terezy Vošahlíkové publikace „Ekoškolky a lesní mateřské školky: Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol“. Jak už z názvu vyplývá, jedná se o praktický manuál, který může pomoci při zřízení ekologicky zaměřené mateřské školky. Důvodem, proč byla tato práce vybrána je fakt, že pokud by se mohla uskutečnit vhodná spolupráce mezi myslivci

---

35 ČÍŽKOVÁ, Zdena. *Ekologická výchova nejmenších a malých: Projekty a Námětník*. 1. vyd. Praha: Pražské ekologické centrum, 1996. 88, [150] s.

36 ZOUHAROVÁ, Kateřina. *Škola v přírodě hrou: programy pro školy v přírodě, nápady a motivace na zpestření výuky, náměty pro turistické oddíly a letní tábory*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2012. 192 s. ISBN 978-80-247-3998-4.

a těmito zařízeními, byli bychom my, myslivci, opět o krůček blíže lepšímu pochopení myslivosti laickou veřejností.³⁷

Jak bylo dotazováním zjištěno, mnoho vedoucích kroužků, ale i řada ostatních myslivců stále tvrdí, že literatura zabývající se mysliveckou tematikou pro děti je nedostatečná, hůře zpracovaná či špatně dostupná.³⁸

3.4 Dosavadní způsob financování této činnosti

V souvislosti se vzděláváním by nás měla zajímat také finanční stránka věci. Vždyť mnohé z projektů, které se jeví, či stále jeví slibně, nakonec zůstaly pouze „na papíře“, protože se organizátoři setkali s finančními těžkostmi. Finance proto byly a stále v mnoha ohledech jsou důležitou a téměř nedílnou součástí jakýchkoli projektů, včetně jakékoli práce či vzdělávání s dětmi. Nabízí se několik otázek, odkud lze v dnešní době získat solidní a především stabilní finanční zdroje, alespoň pro pokrytí materiálních a provozních nákladů, které jsou při vzdělávání dětí potřeba.

Jednou z možností je financování z vlastních zdrojů, dále se nabízí možnost financování práce s dětmi díky sponzorským darům či využitím možnosti grantových a dotačních podpor.

Pokud však vedoucí kroužků chtějí, aby jejich kroužek fungoval co nejefektivněji, je zapotřebí využít všech zmíněných možností financování.

Do odevzdání práce se bohužel nepodařilo navázat kontakt se všemi vedoucími kroužků, a tak budou uvedeny informace, způsoby a možnosti uvedeny u těch, které se kontaktovat podařilo.

---

37 VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školky: Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. 73 s. ISBN 978-80-7212-537-1.

38 BOUZKOVÁ, Věra. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

ČERNÝ, Jaroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-10].

MUŽÁK, Petr. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-04].

WAGLEROVÁ, Ilona. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

TOMÁŠEK, Miroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

3.4.1 Vlastní financování

Jako financování kroužků vlastními financemi se dá uchopit financování ze zdrojů organizace, která kroužek zaštiťuje. Může probíhat různými způsoby v závislosti na velikosti kroužku, tedy počtu dětí, zda má kroužek vlastní zázemí, jak často probíhají schůzky, zda jsou pouze pravidelné nebo se pořádají i schůzky mimořádné.

Dále by se do vlastního financování dalo zařadit vybírání pravidelných členských příspěvků od rodičů dětí, zpravidla vázaných na období jednoho roku (kalendářního, školního, zřídka mysliveckého), a také příspěvky mimořádné, které jsou využity právě při konání schůzek mimo obvyklý termín – větší výlety, exkurze apod.

Jak již bylo zmíněno, vlastní financování může zahrnovat např. každoroční členský příspěvek – v kroužku „Mladých přátel přírody a myslivosti“ se v současnosti jedná o částku 250 Kč za rok. (Tento kroužek dále využívá možnosti financování z dotací Libereckého kraje a z darů od drobných sponzorů).³⁹

Kroužek „Zálesák“ do konce března roku 2013 (od roku 1970) dostával od zřizující organizace v posledních letech příspěvek 500 Kč na odměny pro děti. Od dubna roku 2013 se změnila zřizující organizace, po původním MS Zátíší Raspenava převzalo záštitu Honební společenstvo Raspenava (dále jen HS Raspenava). Se změnou patriace se změnila i výše příspěvku, a tak kroužek „Zálesák“ obdrží každoročně příspěvek 10 000 Kč. Tato částka je částkou, kterou zhruba HS Raspenava ušetří při každoročním konání Hubertské zábavy za pronájem sálu a energie s tím spjaté díky domluvě mezi Městským úřadem v Raspenavě a právě HS Raspenava za podmínky, že tyto finance budou využity pro mládež. Drobné předměty jsou vedoucím kroužku pořizovány za využití jeho osobních financí.⁴⁰

---

39 WAGLEROVÁ, Ilona. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

40 ČERNÝ, Jaroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-10].

3.4.2 Granty a dotace

Za grantovou a dotační politiku, potažmo financování, se v Libereckém kraji dají označit dotační programy Dotačního fondu Libereckého kraje, který byl zřízen usnesením Zastupitelstva Libereckého kraje dne 26. února 2013.⁴¹

Za částečného předchůdce Dotačního fondu Libereckého kraje se dá považovat Grantový fond Libereckého kraje, jehož fungování a vydávání financí je dohledatelné na internetu minimálně do roku 2003. Hlavní rozdíl mezi Grantovým fondem a Dotačním fondem je ten, že Dotačním fondem přímo od roku 2015 (plány už byly stanoveny v roce 2014) je zaveden dotační program pro podporu dlouhodobé práce s dětmi v oblasti životního prostředí a zemědělství s podsekcí přímo pro myslivost. Oproti tomu Grantový fond vypisoval grantové programy např. pro podporu ekologické výchovy a osvěty. Tyto grantové programy nebyly přímo zacílené na podporu fungování kroužků, spíš se jednalo o podporu fungování center ekologické a environmentální výchovy, podporu škol v oblasti ekologie, ochrany životního prostředí apod.

O zisk těchto grantů se mohly pokusit jak zakládající organizace kroužků, tak například jednotlivé okresní spolky. Jak bylo zjištěno, tuto možnost se snažil využít např. OMS Liberec na podporu financování konání okresní soutěže „Zlatá srnčí trofej“. Po řádném odevzdání žádosti a všech potřebných tiskopisů byl však bohužel OMS Liberec Krajským úřadem vždy vyrozuměn, že *„...vzhledem k výraznému převisu požadavků a omezené výši finančních prostředků nemohla být Vaše akce podpořena.“*⁴² Na doplnění ještě stojí za uvedení, že podané žádosti byly takto odmítnuty v letech 2005, 2006, 2008 a naposledy v roce 2010.

---

41 LIBERECKÝ KRAJ. *Dotace 2013* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2013>

42 BOUZKOVÁ, Věra. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

3.4.3 Ostatní podpora

Do ostatní podpory se dají zařadit především sponzorské dary, a to jak finanční, tak někdy i materiální (i materiál lze ocenit a jeho cenu vyjádřit finančně). Většinou se jedná o menší finanční obnosy, které kroužky využívají na pořízení „drobností“.⁴³

Dále se do ostatní podpory, pokud to není zakládající organizace, dají zařadit i příspěvky jednotlivých okresních mysliveckých spolků. Dle dostupných informací tak OMS Liberec přispívá každým rokem částkou 5 000 Kč na pořádání dětského tábora, v průběhu kterého jsou účastníci tábora seznámeni s myslivostí nebo dochází k prohloubení jejich znalostí v této činnosti.

V rámci zisku financí bylo dále prostřednictvím zástupce OMS Liberec⁴⁴ zajištěny sponzorské dary, které byly využity právě především na akce spojené s mysliveckou mládeží, resp. přímo s konáním soutěže „O zlatou srnčí trofej“. V letech 2001 až 2015 byly poskytnuty tyto finance: 2 000 Kč od firmy Syner, s.r.o. v roce 2004, dále 5 000 Kč od firmy Preciosa, a.s. v roce 2006. V letech 2008, 2009, 2011 a 2013 přispěla na organizování této soutěže liberecká „Nadace škola hrou“ v každém z těchto roků částkou 2 000 Kč.

---

43 WAGLEROVÁ, Ilona. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

44 BOUZKOVÁ, Věra. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

3.5 Hodnocení možností financování z oblasti podpor a grantů Libereckého kraje

3.5.1 Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství 2015⁴⁵

Podmínky dotačního programu pro rok 2015 byly schváleny zastupitelstvem Libereckého kraje dne 26. května 2015.

Pro podávání žádostí byla stanovena lhůta od 1. září 2015 do 30. září 2015.

Podmínky (výběr některých):

- účel podpory – dlouhodobá, pravidelná a systematická činnost s dětmi a mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství a v souvisejících oborech (z programu nejsou podporovány jednorázové aktivity, které nenavazují na dlouhodobou činnost):
  - A – podpora skupin mládeže dlouhodobě pracujících v oblasti životního prostředí
  - B – podpora mysliveckých kroužků
  - C – podpora rybářských kroužků
  - D – podpora včelařských kroužků
- důvody podpory stanoveného účelu – zvyšování zájmu dětí a mládeže o oblast životního prostředí a zemědělství a související obory
- správce programu – Odbor životního prostředí a zemědělství
- kontaktní osoby programu
  - Ing. Jan Matouš v oblasti myslivosti a rybářství
  - Ing. Tomáš Komrží v oblasti ochrany životního prostředí a včelařství

---

45 LIBERECKÝ KRAJ. *Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2015/program-84-podpora-dlouhodobce-prace-s-mladezi-v-oblasti-zivotniho-prostredi-a-zemedelstvi>

- odkaz na webové stránky oblasti podpory / programu
  - www.kraj-lbc.cz/dotacni_fond_LK
- výše dotace a způsobilost výdajů programu
  - minimální výše dotace: 5 000 Kč
  - maximální výše dotace: 113 565 Kč na zastřešující organizaci v případě souhrnné žádosti, 50 000 Kč na zájmovou skupinu
  - maximální výše dotace bude poskytnuta až do výše 70 % z celkových způsobilých výdajů projektu
- povinné přílohy žádosti
  - textová část popisu projektu – věcný popis projektu včetně již realizovaných aktivit, případných vazeb na další aktivity v území, počtu členů a **plánu činnosti s tématy schůzek**, podrobný položkový rozpočet s rozdělením na investiční a neinvestiční náklady

V roce 2015 bylo celkem podáno 14 žádostí v tomto dotačním programu. Z toho bylo 5 žádostí skupin mládeže dlouhodobě pracujících v oblasti životního prostředí, 2 žádosti mysliveckých kroužků, 4 žádosti rybářských kroužků a 3 žádosti včelařských kroužků. Jedna žádost podaná pro skupinu mládeže dlouhodobě pracující s dětmi nebyla schválena z důvodu nedodržení účelu podpory.

Celkem bylo mezi jednotlivé žadatele rozděleno 454 260 Kč, ze kterých připadlo 97 223 Kč, tj. 21,4 % z celkových žádostí na žádosti mysliveckých kroužků. Přehled žádostí o dotaci obou mysliveckých kroužků je uveden v Tabulce 1.

Tabulka 1: Přehled obou žádostí mysliveckých kroužků za rok 2015

žadatel	Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola Frýdlant, Liberec	Českomoravská myslivecká jednota, z.s., okresní myslivecký spolek Jablonec nad Nisou
název projektu	Nákup pomůcek pro kroužek Myslivost a ochrana přírody	Nákup edukačních prostředků pro dětský myslivecký kroužek
popis projektu	Cílem projektu je dále rozvíjet kroužek Myslivost a ochrana přírody, o který je ze strany dětí zvýšený zájem, a to převážně dětí ve věku 6 – 8 let. Finanční prostředky budou vynaloženy na nákup pomůcek, které z běžného rozpočtu na kroužek nelze zakoupit, a modernizaci učebny. Účastníci tím budou mít více možností získat potřebné informace, prakticky si vyzkoušet různé druhy pozorování, naučí se rozeznat zvířata, rostliny, některé zvuky přírody, orientovat se v terénu. S tím je spojené i to, jak je chránit a jak se chovat v přírodě.	Výrazné zkvalitnění vzdělávání dětí a mládeže v mysliveckém kroužku při OMS Jablonec n. Nis., další rozvoj kroužku, který se v letošním roce bude konat již čtvrtým rokem. Dojde k zatraktivnění a zefektivnění výuky v kroužku, od čehož očekáváme další prohlubování a rozšiřování znalostí dětí v oblasti myslivosti, přírody, životního prostředí, popřípadě zvýšení počtu dětí.
výstupy projektu	schůzka kroužku – 35 schůzek, víkendové akce – 4	schůzka v rámci školního roku – 22, celodenní výlet – 4, noční schůzky – 2
celkové výdaje projektu	68 890 Kč	72 000 Kč
požadovaná výše dotace	48 223 Kč	49 000 Kč
schválená výše dotace	48 223 Kč	49 000 Kč
výše schválené dotace v %	70	68

3.5.2 Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství 2016⁴⁶

Podmínky dotačního programu pro rok 2016 byly schváleny zastupitelstvem Libereckého kraje dne 23. února 2016.

Pro podávání žádostí je stanovena lhůta od 25. března 2016 do 22. dubna 2016.

Podmínky (výběr některých):

- účel podpory – dlouhodobá, pravidelná a systematická činnost s dětmi a mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství a v souvisejících oborech (z programu nejsou podporovány jednorázové aktivity, které nenavazují na dlouhodobou činnost):
  - A – podpora skupin mládeže dlouhodobě pracujících v oblasti životního prostředí
  - B – podpora mysliveckých kroužků
  - C – podpora rybářských kroužků
  - D – podpora včelařských kroužků
- důvody podpory stanoveného účelu – zvyšování zájmu dětí a mládeže o oblast životního prostředí a zemědělství a související obory
- správce programu – Odbor životního prostředí a zemědělství
- kontaktní osoby programu
  - Ing. Jan Matouš v oblasti myslivosti a rybářství
  - Ing. Tomáš Komrzý v oblasti ochrany životního prostředí a včelařství
- odkaz na webové stránky oblasti podpory / programu
  - www.kraj-lbc.cz/dotacni_fond_LK
- výše dotace a způsobilost výdajů programu
  - minimální výše dotace: 5 000 Kč

---

46 LIBERECKÝ KRAJ. *Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2016/program-84-podpora-dlouhodobe>

- maximální výše dotace: 125 000 Kč na zastřešující organizaci v případě souhrnné žádosti, 50 000 Kč na zájmovou skupinu
- maximální výše dotace bude poskytnuta až do výše 70 % z celkových způsobilých výdajů projektu
- povinné přílohy žádosti
  - textová část popisu projektu – věcný popis projektu včetně již realizovaných aktivit, případných vazeb na další aktivity v území, počtu členů a **plánu činnosti s tématy schůzek**, podrobný položkový rozpočet s rozdělením na investiční a neinvestiční náklady

Celkový počet žádostí, výše navržených a schválených dotací pro rok 2016 bude znám až po odevzdání této bakalářské práce.

3.6 Návrh opatření pro rozvoj a zvýšení kvality

Cíli v rámci Libereckého kraje, resp. jednotlivých okresních mysliveckých spolků by mělo být:

- vytvořit dlouhodobé koncepce práce s mládeží v oblasti myslivosti, pravidelně tuto koncepci aktualizovat a včas reagovat na změny,
- snažit se o zlepšení spolupráce mezi vedeními jednotlivých kroužků, příslušným okresním mysliveckým spolkem, případně s dalšími organizacemi působícími částečně v myslivosti či v úseku, který se věnuje ochraně přírody a krajiny nebo ekologické a environmentální výchově,
- snažit se o získání dalších dobrovolníků z řad myslivců (především nových adeptů) pro práci v myslivosti, jejíž součástí by měly být snahy o vzdělávání našich budoucích generací,
- v rámci kroužků učit mládež smysluplně a systematicky využívat svůj volný čas, vést ji k zodpovědnosti k okolní přírodě, resp. životnímu prostředí,

- myslivecká veřejnost by se měla snažit působit na mládež tak, aby se ta cítila spoluzodpovědná za vytváření a ochrany hodnot a podílela se na tvorbě a udržování životního prostředí zcela dobrovolně,
- působit na harmonický rozvoj mladých osobností vhodnými formami (kulturními akcemi, přednáškami, pořádáním mysliveckých a lesnických dnů, dnů otevřených dveří v rámci jednotlivých mysliveckých spolků,
- podporovat děti v účasti na různých soutěžích s mysliveckou a přírodovědnou tematikou (okresní kolo soutěže „Zlatá srnčí trofej“, přírodovědné olympiády a další vědomostní soutěže,
- připravovat osvětové akce pro mládež zabývající se myslivostí, ale i pro ostatní laickou veřejnost,
- organizovat besedy myslivců s dětmi v mateřských školkách, základních a středních školách a ostatních přírodovědně zaměřených kroužcích,
- spolupracovat s lesními pedagogy, spoluvytvářet programy pro lesní a mysliveckou pedagogiku,
- lépe a cíleněji propagovat myslivost jako takovou v různých médiích (rádio, televize, internet),
- lépe informovat vedení jednotlivých kroužků o možnosti čerpání dotací z Dotačního fondu Libereckého kraje,
- snažit se o získávání firem a dalších subjektů pro sponzoring (ať již finančně, tak třeba i materiálově).

4 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE

Jak ze zkoumané literatury vyplývá, česká myslivost má velmi dlouhou a bohatou historii, ke které se vážou i rozvinuté tradice. I to bylo důvodem, že byla myslivost zařazena do nehmotného kulturního dědictví České republiky. Aby tyto tradice mohly i nadále pokračovat, je zapotřebí následovníků, tedy přesněji řečeno vychovávat mládež v duchu myslivosti, její historie a tradic.

K tomu může dopomoci jak vzdělávání školní, u nás poměrně hojně i vzhledem k historii zastoupené, tak volnočasové, které se děje buď individuálně nebo především v kroužcích zaměřených na myslivost a ochranu přírody. Aby vzdělání v tomto duchu mohlo kvalitně probíhat, je zapotřebí kvalit jak lidských, tak i materiálních. Jak se dají ovlivnit?

V případě zájmu myslivců o vedení kroužků a předávání jimi nabytých vědomostí a zkušeností dále dětem je důležité, aby tito lidé měli nad sebou kvalitní záštitu organizace, která se zabývá myslivostí. Tou největší je prozatím, i přes odchod mnohých myslivců z řad členů, stále Českomoravská myslivecká jednota. Proto by se její vedení, potažmo Kulturně–propagační komise ČMMJ a příslušně místní okresní myslivecké spolky, měly o činnost těchto kroužků aktivně zajímat a podporovat je. Jak vyplynulo z ústních rozhovorů, po zkušenostech z let předchozích, velká část vedoucích nemá přílišný pocit zájmu z vedení ČMMJ a mnohdy byl tento přístup hodnocen jako laxní a podporu příliš neposkytující.

Rozdílná hodnocení se ozývala i na adresu jednotlivých okresních mysliveckých spolků – některé byly za přístup a podporu kroužků chváleny, u jiných převažují pocity rozporuplné. I to jsou důvody, proč se domnívám, že by se ČMMJ měla o dění v této oblasti myslivosti více zajímat.

Další otázkou, která s předchozí velmi souvisí, je otázka materiální podpory. Musíme si přiznat, že bez kvalitního zázemí i nejlepší pedagog bude váhat a tápat. Ano, na jednu stranu v myslivosti platí, že nejlepší

učebnou je příroda samotná, nicméně si musíme přiznat, že ne vždy lze s dětmi vyrazit ven a poznávat přírodu prakticky. I teoretické znalosti mohou být důležité a v mnohých případech se dají využít do budoucna v praxi.

Z dostupných materiálů pro děti je nejlépe hodnocen „Zápisník pro mladé přátele myslivosti a ochrany přírody“. Brožurky, které vyšly v loňském roce (2015) zatím příliš ohlasu, ať kladných či záporných, nesklidily nejspíše proto, že nejsou příliš rozšířeny a není o nich zatím moc velké povědomí, což doufejme, že se změní.

Přesto, nebo spíš právě proto, je dostupná literatura a poskytované materiály, s výjimkou Zápisníku, hodnocena jako nedostatečná. Na rozdíl od lesní pedagogiky a především ekologické a environmentální výchovy chybí v myslivecké pedagogice ucelená metodika pro práci s mládeží různého věku. Existenci těchto metodik považuji za důležitou, neboť ne každý myslivec je pedagogem. Ale i pedagogové, kteří ve svém volném čase působí jako vedoucí kroužků (nebo se jinak angažují při činnostech s mysliveckou mládeží) by existenci ucelených metodik pro práci s dětmi v myslivosti ocenili.

Samostatnou kapitolou je ve vzdělávání mládeže otázka financí. Především těsně po roce 1989, v souvislosti s novým politickým režimem, docházelo k zásadním změnám. Časem se však tyto změny ustálily. Místo starých zdrojů možností příjmů, resp. financí na podporu činnosti s mládeží, se objevily zdroje nové. Těmi nejnovějšími je v Libereckém kraji možnost čerpání dotace (poprvé v roce 2015) právě na podporu pravidelné zájmové činnosti, přesněji řečeno na fungování mysliveckých kroužků. Jak mi bylo sděleno, budoucí osud tohoto dotačního programu závisí na celkovém zájmu a počtu úspěšných žadatelů.⁴⁷

O navržených opatřeních pro rozvoj a zvýšení kvality vzdělávání mládeže, resp. jednotlivých navrhovaných bodech by se dalo dlouze polemizovat. Tyto body byly vytvořeny s ohledem na situaci v Libereckém

---

47 MATOUŠ, Jan. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-09].

kraji na základě osobních pedagogických zkušeností získaných během běžného vyučovacího procesu na základní škole, ale také působením v pozici vedoucího mysliveckého kroužku. Náměty obsažené v těchto opatřeních je v plánu zrealizovat či inovovat v rámci Kulturně–výchovné komise při OMS Liberec.

5 ZÁVĚR

V první části bakalářské práce je čtenář seznámen se stručnou historií mysliveckého vzdělávání.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vytvořit zhodnocení rozsahu a organizace mysliveckého vzdělávání mládeže v Libereckém kraji, přičemž hlavní důraz měl být veden na myslivecké kroužky. Jak bylo zjištěno, kroužků v Libereckém kraji mnoho nefunguje, v současné době to je celkem 6 kroužků pro rok 2016. V minulosti fungovalo na území kraje kroužků více, nicméně vzhledem k organizačním záležitostem některé z kroužků přesídlily, jiné byly zrušeny.

Jedním z nejčastějších argumentů vedoucích kroužků, proč kroužek pod jejich vedením dále nefunguje, byl, že nebyla z okresního mysliveckého spolku dostatečná odezva, dalším argumentem bylo nedostatečné finanční a materiální zajištění.

Dalším úkolem bylo zhodnotit formy vzdělávání se zaměřením na kroužky, zhodnotit dostupnost didaktických pomůcek a studijních materiálů. Jak bylo zjištěno, většina vedoucích kroužků hodnotí dostupnou literaturu jako nedostatečnou, jediný kladný ohlas získal „Zápisník pro mladé přátele myslivosti a ochrany přírody“. Většina literatury je pro děti nevhodná z důvodu velké obsáhlosti. Z řad učitelů již od doby Jana Amose Komenského zaznívá, že by měla být výuka i názorná, což v případě, že kroužky nemohou do terénu vyrazit, by měla nahradit literatura s názornými ukázkami – např. obrázky. Zde však opět narážíme na fakt, že pro jednotlivé věkové kategorie, rozdělené např. podle ročníků mateřských a základních škol, není připravena ucelená koncepce. A tak se vedoucí kroužků a lidé, kteří pracují v myslivosti s dětmi, musí spoléhat především na vlastní vynalézavost, zkušenost a praxi. V tomto ohledu v mnohém zaostáváme za obdobími naší minulostí, kdy bylo s mládeží pracováno cíleněji.

Finanční zajištění fungování kroužku bylo rozebráno v následující části této bakalářské práce. Z dostupných informací vyplynulo, že finanční zajištění kroužků buď zvládají zajistit organizace (spolky), pod kterými jsou kroužky vedeny, nebo využívají jiných, v této práci nastíněných, možností. Možnost zisku financí z dotačního programu, který spadá pod Dotační fond Libereckého kraje, se v loňském roce (2015) objevila poprvé.⁴⁸ Nicméně oba kroužky, které prostřednictvím organizací, které nad nimi převzaly patronát, byly v žadatelství úspěšné, jeden kroužek dosáhl maximální možné částky, kterou mohl získat a i druhý kroužek se maximální možné částce přiblížil velmi blízko. Bylo by proto žádoucí i do budoucna seznamovat vedoucí kroužků s možnostmi dotace a snažit se je povzbudit ve snahách o jejich zisk.

Na závěr byla navržena opatření pro rozvoj a zvýšení kvality vzdělávání mládeže v oblasti myslivosti v Libereckém kraji.

Je důležité, aby si všichni lidé, v tomto případě myslivci, opravdu uvědomili, že naše budoucnost leží v rukách našich příštích generací, v rukách naší mládeže včetně těch nejmenších. Tím, že jim předáme naše nejlepší poznatky, znalosti a zkušenosti, snad postupně dosáhneme toho, že veřejnost na myslivce a myslivost nebude pohlížet negativně, ale zaměří se na to pozitivní, čehož je v myslivosti daleko více.

---

48 MATOUŠ, Jan. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-09].

6 SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

BEJČEK, František et al. *Penzum znalostí z myslivosti: pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek, pro soudobé myslivce i lovce, pro sokolníky, kynology, střelce, přátele myslivosti, pro milovníky přírody, ochránce zvířat a životního prostředí*. 10. vyd. Praha: Druckvo s.r.o., 2009. 847 s. ISBN 978-80-904056-9-1.

BOUZKOVÁ, Věra. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-14].

ČERNÝ, Jaroslav. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-10].

ČERVENÝ, Jaroslav et al. *Myslivost: Ottova encyklopedie*. 2. upr. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o., 2013. 591 s. ISBN 978-80-7360-895-8.

ČESKOMORAVSKÁ MYSLIVECKÁ JEDNOTA, z. s. *Myslivecká pedagogika ČMMJ*. In: *cmmj.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmmj.cz/Mladez/Myslivecka-pedagogika-CMMJ.aspx>

ČESKOMORAVSKÁ MYSLIVECKÁ JEDNOTA, z. s. *Příroda kolem nás*. In: *cmmj.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.cmmj.cz/Mladez/PRIRODA-KOLEM-NAS.aspx>

ČÍŽKOVÁ, Zdena. *Ekologická výchova nejmenších a malých: Projekty a Námětník*. 1. vyd. Praha: Pražské ekologické centrum, 1996. 88, [150] s.

EKOVÝCHOVA LIBERECKÉHO KRAJE. *Školy a pedagogové. Lesní pedagogika* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ekovychovalk.cz/cs/skoly-a-pedagogove/lesni-pedagogika/>

EKOVOYCHOVA LIBERECKÉHO KRAJE. *Školy a pedagogové: Soutěže* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ekovychovalk.cz/redakce/index.php?clanek=99677&xuser=&language=cs&slozka=98030>

FEUEREISEL, Josef. *Zelená čísla o ekonomice v současné české myslivosti: co stojí myslivost v České republice*. 1. vyd. Praha: Druckvo spol. s.r.o., 2010. 155 s. Myslivost pro praxi. ISBN 978-80-904417-6-7.

HARVÁNKOVÁ, Pavla. *Tabula rasa v dějinách filozofie*. Brno, 2008. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/145796/pedf_b/Tabula_rasa_v_dejinach_filozofie.pdf

HROMAS, Josef et al. *Myslivost*. 1. vyd. Písek: Matice lesnická s.r.o., 2008. 559 s. ISBN 978-80-86271-00-2.

HŮNA, Vladimír. *Počasí, myslivost, škůdci: Co, jak a proč? 2. díl*. 1. vyd. Praha: Petrklíč s.r.o., 2000. 214 s. ISBN 80-7229-038-X.

LIBERECKÝ KRAJ. *Dotace 2013* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2013>

LIBERECKÝ KRAJ. *Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: [http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2015/program-84-podpora-dlouhodobе-prace-s-mladezi-v-oblasti-zivotniho-prostredi-a-zemedelstvi](http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2015/program-84-podpora-dlouhodobे-prace-s-mladezi-v-oblasti-zivotniho-prostredi-a-zemedelstvi)

LIBERECKÝ KRAJ. *Program 8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství* [online]. Liberec: Liberecký kraj [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/dotace/2016/program-84-podpora-dlouhodobě-práce-s-mládeží-v-oblasti-zivotního-prostředí-a-zemědělství>

MATOUŠ, Jan. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-09].

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Myslivost v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/414786/Myslivost_cr_2015_A_11082015.pdf

MUŽÁK, Petr. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-04].

NÁRODNÍ ÚSTAV LIDOVÉ KULTURY. *NÚLK: Národní seznam: Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky* [online]. Strážnice: NÚLK © 2008-02-12 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=448>

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2007. 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

SMUTNÝ, Petr. *Vztah veřejnosti k myslivosti a možnosti jeho ovlivnění se zaměřením na mladou generaci*. Brno, 2009. Diplomová práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav ochrany lesů a myslivosti. Dostupné z: <https://is.mendelu.cz/lide/clovek.pl?id=12769;zalozka=7;studium=30607;zp=21104>

SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Historie práce s mládeží, aneb navažme na vše dobré, ale poučme se z chyb!* In: *Zapřírodou.cz* [online]. Praha: ČMMJ, z.s., 2009 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zaprirodou.cz/Horizontalni-menu/Mladez-u-CMMJ.aspx>

SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivci a veřejnost – jak dnes (ne)pracujeme s mládeží* In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-\(ne\)pracujeme-s-mladezi](http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-(ne)pracujeme-s-mladezi)

SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivci a veřejnost – jak dnes (ne)pracujeme s mládeží II.* In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-\(ne\)pracujeme-s-mladezi](http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Jak-dnes-(ne)pracujeme-s-mladezi)

SMUTNÝ, Petr a Jiří KAMLER. *Myslivercká osvěta u veřejnosti: kdo to bude dělat a kdo platit?* In: *Myslivost.cz* [online]. Praha: Stráž myslivosti, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/O-myslivosti/Myslivecke-forum/Myslivci-a-verejnost-jak-zlepsit-mineni-o-nas/Myslivercka-osveta-u-verejnosti--kdo-to-bude-delat->

ŠVARC, Jaroslav. *Ústní sdělení.* [cit. 2016-04-16].

TOMÁŠEK, Miroslav. *Ústní sdělení.* [cit. 2016-03-14].

VACH, Miloslav et al. *Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích.* 1. vyd. Příbram: Silvestris, 2010. 551 s. ISBN 978-80-901775-6-7.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školky: Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. 73 s. ISBN 978-80-7212-537-1.

WAGLEROVÁ, Ilona. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-04-16].

WUDYOVÁ Zuzana. *Ústní sdělení*. [cit. 2016-03-23].

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti. In: *Sbírka zákonů*. 27.11.2001. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2001-449-viceoblasti.html

ZOUHAROVÁ, Kateřina. *Škola v přírodě hrou: programy pro školy v přírodě, nápady a motivace na zpestření výuky, náměty pro turistické oddíly a letní tábory*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2012. 192 s. ISBN 978-80-247-3998-4.